

petrol sorunu... petrol sorunu... petrol sorunu

YABANCI SERMAYE PETROL SÖMÜRÜSÜNÜ YETERLİ BULMUYOR

Geçtiğimiz Nisan ayının son haftasında İstanbul 'da Tarabya Otelinde gözlerden gizlenmeye çalışılan ilginç bir toplantı yapıldı. Yurtsever teknik elemanların katılmalarının engellenmek istendiği bu toplantıda

varılan bazı görüşlerin altında yatan gerçekler, istanbul'daki teknik eleman kuruluşlarınca yayımlanan bir bildiri ile kamuoyuna açıklandı. Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, Gemi Mühendisleri Odası, Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri 'Odası, İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Makine Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi, Mimarlar Odası İstanbul

Mühendisleri Odası İstanbul Temsilciliği, Metalürji İstanbul Temsilciliği ve Orman Mühendisleri Odası İstanbul Temsilciliği tarafından hazırlanan bu bildiriye sunuyoruz.

petrol sorunu... petrol sorunu... petrol sorunu...

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans he - yeti tarafından 24-25 nisan 1974 tarihlerinde istanbul'da Tarabya Otelinde düzenlenen "Türkiye'nin Petrol Politikası" konulu seminer, dışa bağımlı politikayı yeterli bulmayan, bu bağımlılığımızın daha da artmasını özleyen tekelci sermayenin düşüncelerini yansıtmaları bakımından çok ilginç öneriler getirmiştir.

ülke sorunlarıyla yakından ilgilenen ve kamu haklarını herşeyin üstünde tutan yurtsever meslek odaları olarak bu semineri izlemek isteğimizi düzenleyicilerine bildirdik, önce, her mühendis ve mimar odasına davetiye göndereceğini bildiren Konferans Heyeti, daha sonra "kontenjanımız dolmuş, sizleri çağıracağız" dedi.

Ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan petrol sorununun kapalı kapılar ardında görüşülmesi ve yabancı sömürsünün bilimsel maskeler ardında yurtsever bir girişim gibi gösterilmeye çalışılması, tekelci sermayenin ihanet çizgisinin de ötesine"geçtiğini gösteren önemli bir olaydır.

ÜLKEMİZDE UYGULANAN PETROL POLİTİKASININ TARİHÇESİ :

Tekelci sermaye sözcülerinin yeterli bulmayarak değişmesini istedikleri petrol politikamızı tarihi gelişimi içinde sunmakta yarar görüyoruz.

1- 1926 yılında çıkarılan 792 sayılı Petrol Kanunu sadece devletin petrol araya - bilmesini ve işletebilmesini öngörmektedir.

2- 7 mart 1954'de çıkarılan 6326 sayılı Petrol Kanunu ise yabancı sermaye ve teknolojiyi petrol aramak üzere Türkiye'ye çekmek amacıyla hazırlandı. Bu kanunla sağlanan birçok idari, hukuki ve mali kolaylıklar yeterli görülmeyle 29 mayıs 1957'de çıkarılan 6987 sayılı Kanunla dışardan ithal edilecek petrole de sınırsız kolaylıklar sağlandı.

3- 1960 sonrası hızla gelişen milli uyanışları frenleyebilmek için 5 nisan 1973 tarihinde çıkarılan 1702 sayılı Petrol Reformu Kanunu ile yabancılara sağlanan sınırsız sömürü olanakları kısmen sınırlandı.

YABANCI ŞİRKETLERE SAĞLANAN KOLAYLIKLAR :

Tekelci sermaye sözcülerinin az bularak artırılmasını istedikleri, yabancı petrol şirketlerine sağlanan bu kısıtlı (!) hakların bazıları şunlardır :

- Bir petrol hakkı sahibi Türkiye'deki çalışmaları için gerekli malzemeyi, gümrük ve diğer ithal vergi ve resimlerinden muaf olarak ithal etmek hakkına sahiptir.

- Petrol hakkı sahiplerine, yurt dışından getirilmiş sermaye ve diğer ekonomik de-

petrol sorunu... petrol sorunu... petrol sorunu...

ğerlerin transferinde, ithal tarihinde cari kambiyo kuru üzerinden transfer hakkı tanınmıştır. Kısaca "kur garantisi" diye tanınan bu hak, bir devalüasyon olsa bile, sermayeyi hızlı bir şekilde dışarı çıkarmasına olanak vermektedir. Bu hükümler 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik hükümlerinden daha geniş bir görünüm arz etmektedir.

– Türkiye'de petrol üreten bir kuruluşun petrol ve tasfiye edilmiş petrol ürünlerini her türlü ihracat vergi ve resimlerinden muaf olarak ihracat hakkı da tanınmıştır.

– Türkiye'de ham petrol üreticisi, gümrük vergisi ve diğer ithalde ödenen belediye hissesi, rıhtım resmi, damga resmi gibi vergi ve resimler kadar bir koruma marjından yararlanmaktadır. Başka bir deyimle, bu vergi ve resimler ödenmeden, sanki ödenmiş gibi ham petrol fiyatına dahil edilmektedir.

– Bir petrol hakkı sahibi kendi petrol ameliyeleri için gerekli olan ve yerli kaynaklardan sağlanma olanağı bulunmayan ham petrolün piyasa fiyatı üzerinden, gümrük ve başka ithal vergi ve resimlerden muaf olarak ithal edebilmektedir. Yani ham petrol ithali açısından Türkiye'deki rafineriler gümrük duvarının dışında sayılmaktadırlar.

– Şirketler, ham petrol ithalatını afişe fiyatlar üzerinden verilen avans niteliğindeki dövizlerle gerçekleştirirler. Bu afişe fiyatlardan belirli indirimler yapılarak ham petrol satın alındığı için arada bir fark meydana gelmekte, bu fark döviz, yabancı petrol şirketlerince uzun bir süre faizsiz olarak kullanılabilir. Döviz şeklindeki bu alacağın miktarı 220 milyon TL'na ulaşmaktadır.

TEBLİÖLERDEKİ ÖNERİLER :

Seminere sunulan tebliğler arasında bilhassa Türk Ekonomik Hukuk Araştırmaları Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Av. Dr. Ayhan Ünler ve İTÜ Maden Fakültesi Dekanı ve Petrol Kürsüsü profesörü Dr. Ekrem Göksü'nün tebliğleri dikkat çekicidir.

Sözde ülke çıkarları gözetiliyormuş gibi bir üslupla kaleme alınan bu tebliğlerde yabancı sermaye sömürsünün artması yönünde şu öneriler yer almaktadır :

" TPAO'na tanınan öncelik, üstünlük ve istisnalar onu bürokrasi çarkına sokar. Yabancı şirketlere yeni haklar tanınırsa TPAO'nun rekabet ruhu kamçılanır."

" <Yabancı menşeli petrol ile yapılan petrol ameliyatının inkişafını sağlamak> ibaresi kanuna yeniden konmalıdır."

" Yabancı personel kullanma hakları genişletilmelidir."

" Yabancıların Türkiye'de bulunduğu petrolün dünyanın diğer sahalarında bulunduğu petrol kadar istifade edemeyeceğini görüp kaçmalarını önlemek için, diğer sanayi kollarına tanınan vergi iadesi, selektif yatırım kredisi gibi bazı teşvik tedbirlerinin petrol sanayii için de uygulanması gerekir."

" Büyük riskleri göze almayı ve büyük yatırımları gerektiren petrol arama ve üretme ameliyelerini cazip tutmak için; petrol bulan ve işletenin kazancını kısmamalı, fazla kazancını yeni arama ve işletme faaliyetlerinde kullanma tercihinine iten bir vergilendirme sistemi uygulanmalıdır."

"Amaç TPAO'nun büyümesi ve tekel kurması değil, petrolümüzün bulunması ve sağlanmasıdır."

"Süratle bütün vatani medeni kolaylıklardan istifade eder hale getirmek için kendi tabii kaynaklarımız kadar yabancı kaynakları da kullanmalıyız. Yani fuel-oil santalleri kurmalıyız."

"Yabancı şirketler, kanunun öngördüğü teknik eleman yetiştirme hususunda gerekenleri yapmışlar, pek çok Türk teknisyen ve personelin yetişip tecrübe kazanmasında yardımcı olmuşlardır."

" Yabancı şirketlerin kültürel, sosyal ve turizm alanındaki yatırımları da keza kayda değer niteliktedir. "

" 6326 sayılı kanunun kabul olunduğu 1954 ve bunu izleyen 5-6 yıllık devrede Türkiye içte istikrarlı bir hükümete, dışta da NATO, CENTO üyesi olarak güçlü devletlerin ve bu arada ABD'nin tam desteğine sahip idi. Ancak 1960 ihtilali ve 1961 Anayasasının kabulü ile, ülkede açıkça faaliyet gösteren ve Batı ilişkilerimizi hedef alan aşırı sol cereyanlar güvensiz bir politik

petrol sorunu... petrol sorunu... petrol sorunu

havanın yaratılmasına yol açmıştır. 1963 yılından itibaren başlayan Kıbrıs olayları nedeniyle ABD ile olan ilişkilerde olumsuz gelişmeler sonucu *Amerikan hayranlığı* yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Bu arada sol basında başlatılan petrollerin millileştirilmesi veya devletleştirilmesi istekleri seçim ve parti programlarına bile girmiştir. "

" Özellikle son on yıl içinde yabancı şirketleri ve yabancı sermayeyi teşvik edecek şekilde uygulama yapıldığı iddia olunamaz. Tersine, frenleyici kararlar alındığı bir gerçektir. Basında ve parlamentoda yabancı şirketler aleyhinde yürütülen kampanyalardan sonra, 6326 sayılı kanunu değiştirme teşebbüsleri, vergilerin artırılması ve nihayet son defa Reform Kanunu'nun çıkarılması, bilfiil kanunda büyük değişiklikler getirmemiş olsa bile, herhangi bir sermayenin iş görebilmesi için minimum koşul olan *emniyet* ve itimat "havası tesis olunamamıştır. (...) Halbuki, yabancı şirketlere kanunda tanınmış hayat hakkının sınırları kesinlikle belirlenmedikçe ve bu sınırlar garanti edilmedikçe büyük çapta yatırım beklenemez. "

" Özellikle 1963'ten sonra ülkemizde git-tikçe hızlanarak, ancak 12 mart 1971 müdahalesiyle birdenbire susturulan ideolojik amaçlı, Batı'y³ ve sermayeye dönük herşeyin sistematik olarak kötülenmesine uzun yıllar boyunca göz yumulması, petrol aramalarında yabancı şirketleri hesap dışı bırakma anlamı taşımıştır. (...) Bu nedenle de güdülen renksiz ve koiyak politika hatalıdır. "

KÖKÜ DIŞARDA OLAN TEKELCİ SERMAYE SUÇÜSTÜ YAKALANMIŞTIR

Uluslararası teknelci sermayenin ülkemizdeki borazanı durumunda olan ve isimlerinin başında uzun uzun bilimsel sıfatlar taşıyan işbirlikçi kişiler, kapalı kapılar ardında düzenlenen seminerde yurtseverlere dil uzatma cüretini göstermekle kökü dışarda emperyalizmin ajanları olduklarını belgelemişler ve suçüstü yakalanmışlardır.

Tekelci sermayenin yerli temsilcileri, yabancı sömürsünü meşru gösterip, ülke ve kamu çıkarlarını savunanları karalama po-

litikalarının artık geçerli olmadığını öğrenmelidirler.

Yurtsever gençler yetişmeye başlayınca dun İTÜ Petrol Bölümünü kapatanlar, bugün bilimsel sıfatlarının arkasına gizlenerek doğal kaynaklarımızı sermayeye peşkeş çek-Liremeyeceklerdi r.

"Hükümetler, ancak kendi paralellerinde düşünen üniversite hocalarından istedikleri fetvayı alabilmek için üniversiteye başvurmuştur " diyerek değerli bilim adamlarını töhmet altında tutmaya çalışan sözde profesörler, esas kendilerinin kökü dışarda, emperyalizmin fetvacısı olduklarını gözlerden gizleyemediklerini bilmelidirler.

Ülke sorunlarını yakından izleyenlerin çok iyi bildikleri gibi ; yabancı petrol şirketleri tarafından 1955- 73 yılları arasında toplam olarak ülkemize 2.296.216.700,10 TL'lık sermaye ithal edilip karşılığında 1.390.204.801, 54 TL kâr olarak geri götürülmüştür. Tekelci sermayenin içindeki suç ortakları bu sömürüyü az bulmakta, "Solcular Amerika'y¹ ve diğer emperyalist ülkeleri ürkütmeseydi ne güzel olacaktı " diye hayıflanmaktadırlar.

Yurt kalkınmasında kapitalist modelli sanayileşme tercihi yönelen ekonomik-politik güçler, uluslararası tröstlere bağımlı petrol politikası ile ülkemizde tüketilen petrolün % 66'sini ithal etmemize sebep olmuşlardır. Elektrik enerjisi üretimi de aynı güçlerce petrol ürünlerine dayandırılmak istenmiş ve ilerici güçlerin bütün ikazlarına rağmen petrol ürünlerinin elektrik enerjisi üretimindeki payı 1962'de % 7,6 iken 1972'de % 39,8'e çıkarılmıştır. Petrol bunalımı ile birlikte meydana gelen elektrik enerjisi bunalımının temelinde yatan gerçeklerden biri de budur.

Petrol sorunu, enerji sorunu ve benzeri bütün bozuklukların halen geçerli olan üretim ilişkilerinden kaynaklandığını, ülke ve kamu yararına bir politikanın ancak mevcut üretim ilişkilerinin değiştirilmesi ile sağlanabileceğini biliyoruz. Ve böyle bir politika uygulanıncaya kadar kamuoyunu uyarma görevimizi sürdürmeye, işbirlikçilerin oyunlarını açığa çıkarmaya devam edeceğimizi ilan ediyoruz.

petrol sorunu... petrol sorunu... petrol sorunu...

Geçtiğimiz günlerde ulusal kalkınmamız ve enerji politikamızdaki önemi hepimizce bilinen "petrol" konusunda bazı yönleriyle halkımızın gözü önünde gelişen, bazı yönleriyle kapılar ardında kalan oyunlar oynandı. Dergimizin ilk sayfalarında izlediğimiz "Tarabya Toplantısı"nın kamu oyuna pek yansı tılmamasına karşın Mobil ve British Petrol adlı şirketlerin zam istemeleri, hükümetin karşı koyması, Ege'de petrol a-ramamızla birlikte Türkiye'ye yönelmiş tankerlerin yol değiştirmesi, Ataş Rafinerisinde üretimin azaltılması kamu oyununda geniş yankılara neden oldu.

Bu konuda Türkiye Mimar Ve Mühendis Odaları Birliği 15 Haziran 1974'de düzenlediği basın toplantısında görüşlerini belirtti.

Yurdumuz ekonomisinde, endüstrisinde önemi çok büyük olan petrol konusunda TMMOB'nın ilgili Odaları petrol sorununa genel bir bakış niteliğinde bir rapor hazırladılar. Yabancı petrol şirketlerinin oyunlarının halk, çeşitli kuruluşlar, sendikalarca kınanması ve hükümetin odun vermez tutumu üzerine şirketler zam isteklerinden vazgeçtiklerini bildirdiler.